

Läkaren och döden

Välkommen till ett nytt nummer av Läkartidningen och Ivar Lo-Johanssons underbara novell »Läkaren och döden». Den skildrar träffsäkert läkarens utsatthet och hur svårt det kan vara för en läkare att själv kliva in i rollen som patient.

Novellen i sig är ett fynd. Jag hittade den i gömmorna för 17 år sedan när jag redigerade Vecko-Journalens avskedsnummer och har sedan dess grubblat över hur jag bäst skulle kunna glädja mina läsare med den.

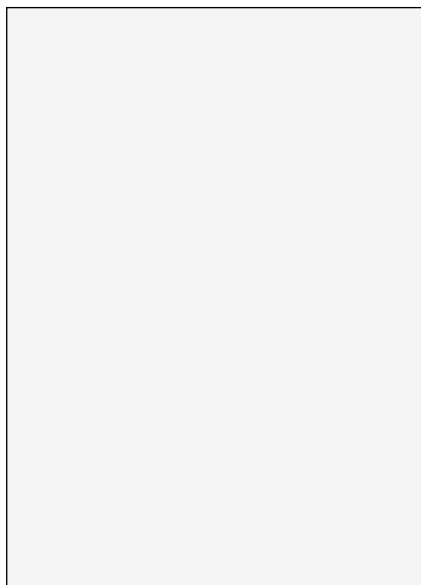
Det gyllene tillfället kom naturligtvis när jag fick chansen att bli redaktör för Läkartidningen, och nu publicerar vi den alltså på sidorna 4578-80.

Känns han igen, novellens doktor Sager? Så »dödsens rädd för att dö ... så ängslig inför den minsta smärta», att han för säkerhets skull behöll den vita läkarrocken på »så länge han orkade», ibland till och med när han åt.

Skönlitteratur i Läkartidningen? Ja, visst!

Det finns nämligen några klara trender inom medicinsk publicistik för närvarande. Den ena, som för övrigt var ett huvudämne vid den internationella peer review-kongressen i Prag nyligen, handlar om olika metoder för att *kvalitetssäkra* medicinska forskningsuppsatser. Den andra handlar om den *återupptäckta läsekretsen* och behovet av fler engagerande artiklar för kliniker.

För det tredje lever vi ju i en tid då sjukvården är en vård i mycket stark omdaning och många menar då att det mänskliga håller på att gå förlostat i läkararbetet. Detta är dock inte någon speciell svensk företeelse utan en i högsta grad internationell. De nya tankarna hos oss redaktörer handlar om att våra tidningar inte alls passivt måste anpassa sig till den moderna sjukvårdens mekanisering och stordrift och det snävt utmätta utrymmet för personlighet, individu-



Ivar Lo-Johansson skrev inte bara noveller utan också sociala reportage av ovanlig styrka i Tidningen Vi, till exempel åldringsvårdskampanjen, statarskildringarna och »fattig-Paris».)

alitet och mänsklighet. Vi menar tvärtom att dagens läkaryrke (liksom förstås en mängd andra mänskliga aktiviteter) har blivit så oerhört komplext, och att det därför är viktigt att doktorn i sin läsning får möjlighet att hitta näring inom angränsande fack som till exempel filosofi, biologi, statistik, sociologi, ekonomi och – kultur.

Lars Erik Böttiger, som varit en föregångare i att sammanknyta litteratur med medicin, berättar för mig att man på många håll i USA har inrättat särskilda institutioner för medicinsk humanism inom de medicinska skolorna.

»Sjukdom är så invävd i varje människas livsväv att ingen allvarligt syftande författare kan helt undvika den», har doktor Edmund D Pellegrino skrivit i en essäsamling.

Och Ivar Lo-Johanssons novell i detta nummer har vi också låtit ligga som en klangbotten för Birgit Wil-

helmsons samtal med två läkare om just läkarens rädsla för sjukdom, lidande och död.

»En väldigt bra ... en underbar novell» är deras omdöme. En del känner de igen från sig själva, annat från kolleger. Och poängterar den ena av dem:

»Med åren har det blivit väldigt verkligt för mig att jag kommer att dö. Men det tror jag mer hänger ihop med levnadsålder ... dessa sekundsnabba nedslag av en absolut medvetenhet om att även jag kommer att vara död. Ibland är det bara med stor förundran, ibland kan jag känna en stilla sorg.»

Men »dödsen rädda för att dö», som novellens doktor Sager är de inte.

Dessa två läkare är knappast representativa för läkarkåren i stort. Hur skulle de kunna vara det? 34 000 allmänläkare, ortoped, hudläkare, öronläkare, kirurger, gynekologer, psykiatrer ... unga, äldre, män, kvinnor – alla har självfallet olika sätt att tackla det svåra i livet.

Men de bägge läkarna i Birgit Wilhelmsons lyhörda intervjuer arbetar inom det yttersta läkarfältet där livssmärtan och döden är ständigt närvarande – cancersvården. Den ena med cancersjuka barn, den andra med vuxna.

Här tvingas de ständigt tillkännage svåra beslut, ständigt tala om livets slut, ständigt trösta. Här ställs människolivets existentiella värden på sin spets. Hur orkar de?

Jo, de orkar. Och de får tillbaka! Att på nära håll se människors styrka och förmåga att klara sina liv – trots lidande, sjukdom, sorg – det ger dem också tröst och hopp.



Mats Ekdahl

Mats Ekdahl
ansvarig utgivare